

Konvensjonen Folke­dans og folkemusikk

---

som immateriell kulturarv (IKA)

Egil Bakka

Rådet for folkemusikk og folke­dans

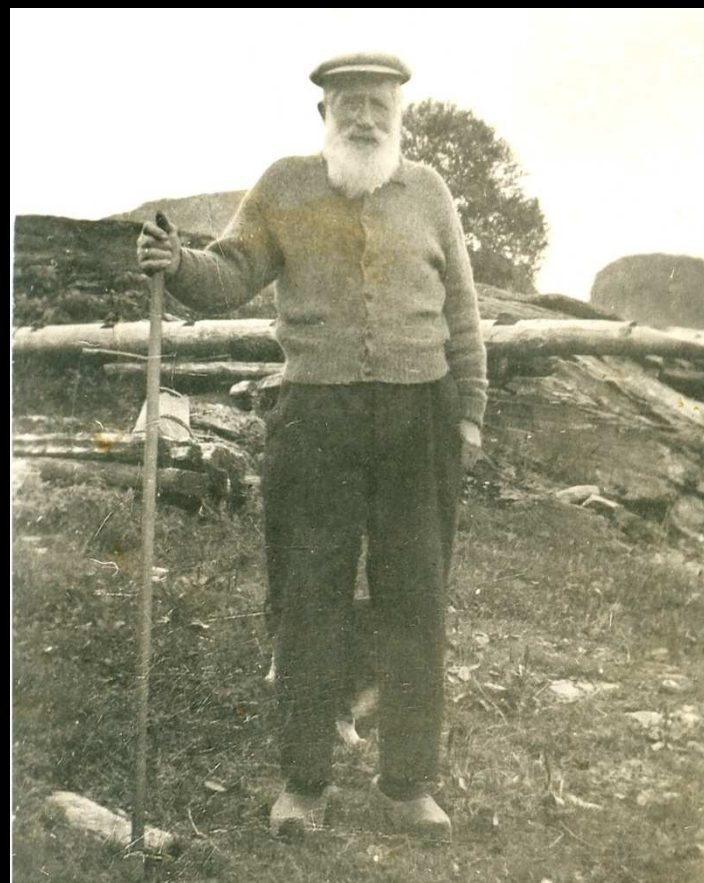
Kven er eg?

- Utgangspunkt: folkedansar og folkedansinstruktør
- Direktør for det nasjonale ressursentret: Rff-sentret - Norsk Senter for folkemusikk og folkedans
- Professor i dansevitenskap, Program dansevitenskap, Institutt for musikk, Noregs teknisk-naturvitenskaplege universitet, NTNU

Folkedans slik eg såg han 1960

- Folkedansen var skriven i bøker og var den same i heile landet
- Naboen til bestefar min dansa springar, den kom aldri i noko bok

Disposisjon

- Kva har Stortinget sagt om sine plikter?
- Nokre prinsipielle syn på konvensjonen og norsk implementering sett frå eit danseperspektiv
- Korleis arbeider vi for dansen og musikken i denne samanhengen?

Konvensjonen – Kva er IKA

- Praksisar, representasjonar, uttrykk, kunnskapar og ferdigheiter
- så vel som reiskap, gjenstandar, produkt og kulturelle rom som er knytte til desse
- og som samfunn, grupper og i nokre tilfelle individ **reknar som del av den kulturelle arven sin.**

Realisering av kunnskap

- Det er ikkje dansen, visa og slåttene som skal vernast, men dansinga, synginga og spelinga av dei.
- Det er ikkje krav til "autentisitet" eller "kvalitet" berre til at brukarar/utøvarar kjenner arven som sin og vil verna han

Kva har Stortinget sagt om sine plikter?

Innst. S. nr. 29

(2006-2007)

**Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen**

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen nr. 29 (2006-2007)

- Komiteen forutsetter at man ved opprettelsen av ett eller flere registre foretar en bred kartlegging ...
- for å opprettholde kompetanse i forhold til IKA er det viktig at man på nasjonalt nivå aktivt bidrar og støtter tiltak for å holde denne delen av kulturarven i hevd.

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen nr. 29 (2006-2007)

- Hensikt: å skape balanse mellom materiell og immateriell kulturarv
- Konvensjonen legger til grunn et omfattende og bredt nasjonalt ansvar
- bygge videre på eksisterende kompetanse i forhold IKA, ved arkiv, museer, studiesteder, og i lag og organisasjoner rundt om i Norge.

Kor er utfordringane?

- Immateriell kulturarv er kunnskap som inkluderer kroppsleg dugleik og handlingsboren kunnskap
- Utfordringa er å gi vidare den djupe kunnskapen, som det tek mange år å læra

Utfordring 2

- Korleis får ein med seg alle dei individa som driv med lokal kulturarv og dei organisasjonane som ikkje har pengar til å delta plasser som her?
- Dei som tidlegare ikkje har vore rekna som aktørar, blir dei rekna med no?

Prioritering:

Det vanskelege eller det lettvinde?

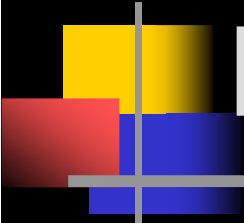
- Ein halvtimes formidling/oppleving: Er det vern?
- Det nære for dei fleste: Treng det vern?
- Det med små krav til meistring: Treng det vern?
- Det er ferdigheita, praktiseringa som har prioritet

- Då er opplæring meir sentral enn utstillingar og foredrag

- Det er krevjande ferdigheiter som mest treng vern

Vern: Tiltak for å sikra livskraft

- som omfattar:
  - identifisering, dokumentasjon, forskning,
  - bevaring, beskyttelse, fremming,
  - forbedring, formidling,
- Særleg gjennom formell og uformell
- utdanning og revitalisering av ulike aspekt ved slik arv.

Prinsipielle syn på konvensjonsarbeidet

---

og på norsk implementering

Nokre grunnleggjande prinsipp

- Å utjamna den store skilnaden mellom vern av materiell og immateriell kulturarv.
- Det er ikkje nok å dokumentera immateriell kulturarv, hovudsaka er å sikra at han lever vidare.
- Det er ikkje sett krav til autentisitet, alder, verdi osv. Kravet er ei lokal forståing.

Kva gjer vi for dans og musikk?

Arbeidsmåtar og tiltak

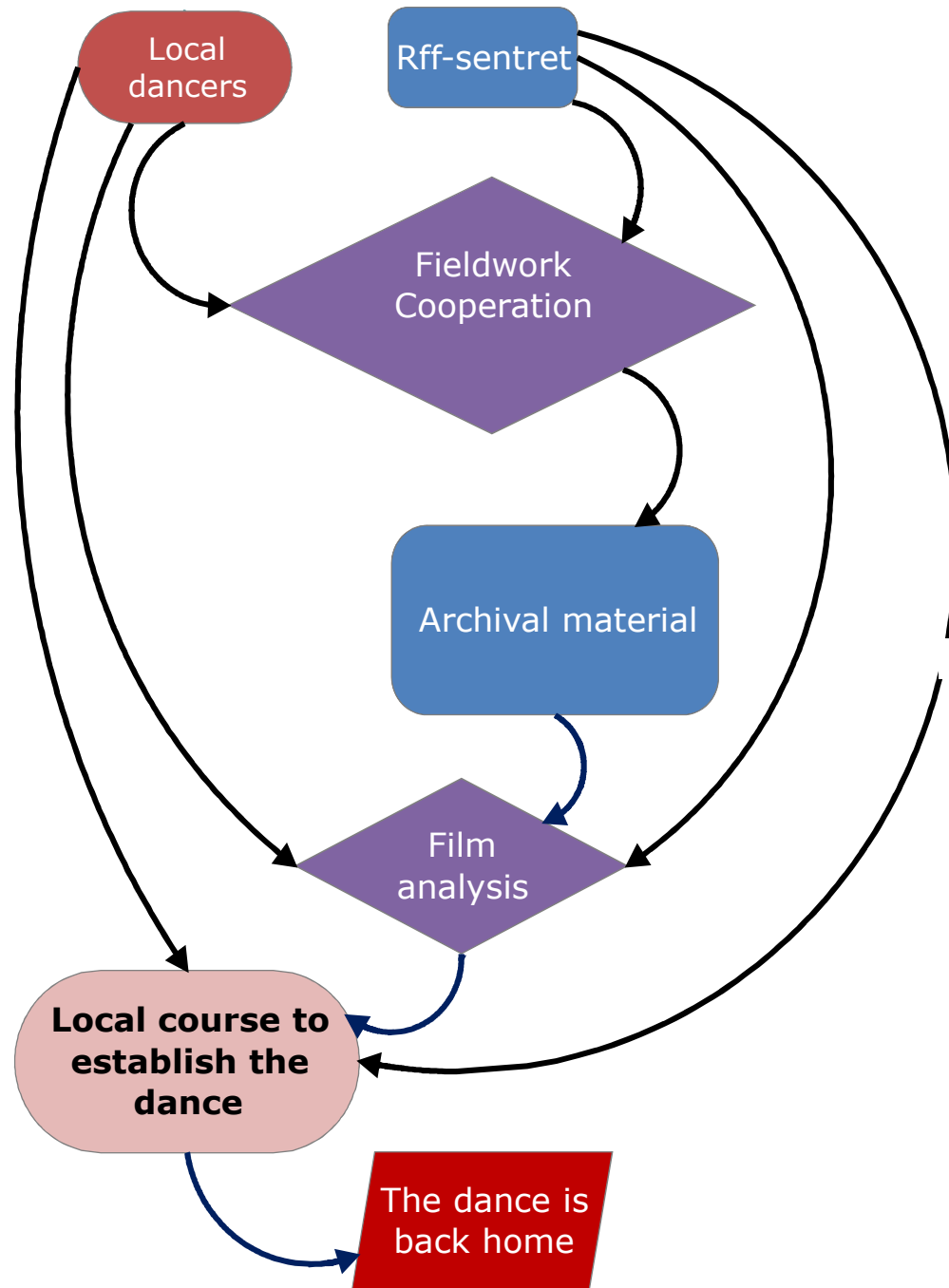

Norsk senter for folkemusikk og folkedans: Revitalisering av dans

---

Sentret har utvikla metoder

- for å revitalisera truga danseformer
- for å løysa tradisjonskonflikter
- for å styrka former som stivnar

Folke­dans­ søyla: samarbeidsstrategi

- Utvikla av Lfs NFD og NU i lag med Rff
- Kor i eit livsløp kan ein person læra folke­dans?

- Kven syter for at læringstilbod finst i:
  - førskule
  - grunnskule
  - vidaregåande skule
  - høgre utdanning

- Formidlinga i stor grad i organisasjonane
- Nokre høgre undervisningsinstitusjonar
- Korleis styrker vi svake punkt og får samanheng i søyla?

Webtiltak

- Kulturarvporten
- Folkedansporten
- Folkemusikkporten
- Digitaliseringstiltak

Bygda dansar

- Prosjektserie som går 3 år i eitt fylke
- Rekrutterer ungdom til folkedans
- Lærer dei fylkes tradisjonsmateriale
- Styrker og utviklar instruktørkompetanse
- Presenterer dansen på scena
- Utdannar frilans folkedansarar

Samanhengande tiltak

Bygda dansar rekrutterer til:

- Teoretisk Bachelor
- Utøvande Bachelor

- Bachelor rekrutterer til Master
- Master rekrutterer til Dr. grad
- Skal ein revidera skulen må ein nå fram til forskinga og universitetsmiljøa

Prioritering av styrking

- Frivillige opplæringstiltak
- Utdanning av fagfolk frå botn til topp
- Sikring av realiseringsarenaer
- Styrking av lokal kompetanse
- Sterkare vekt på metodikkutvikling

Om Rff og Rff-sentret

- Rff er eit fagråd for sektoren sin
- Fordeler prosjektmidar og samordnar
- Rff-sentret har største folkedansarkivet Nord-Europa, største folkemusikkarkivet i Noreg
- Driv dokumentasjon, forskning, formidling og tenesteyting m.a. til organisasjonsmiljøa

Program for dansevitenskap

- Rff-sentret har bygd opp, og driv programmet for NTNU
- Det har bachelor med fordjuping i dansevitenskap og med tyngde på folkedans
- Ein bachelor med fordjuping i utøving av folkedans i samarbeid med Ole Bull Akademiet på Voss
- Ein nordisk mastergrad i samarbeid med universiteta i København, Stockholm og Tammerfors
- PhD-studentar

Gruppe og individ

- Svært mykje av immateriell kulturarv kan realiserast så lenge eitt individ har kunnskapen
- Tradisjonsdansen blir meningslaus om berre ein person kan, skal han leva godt, må mange kunna

Problem for dansen/musikken

- Læring mellom grupper, ikkje individ
- Kunnskapen og dei realiserte formene er svært ulike frå stad til stad
- Korleis kan vi forstå tradisjonsstrukturane, - skal dei bevarast?

Tankar om dans som IKA

- Dansen har to dimensjonar:
- Dansekonseptet – kroppsleg ferdigheit og forståingar og idear om dansen
- Realiseringa – det å dansa dansen noko dansekonseptet set oss i stand til

Korleis får vi grep om dansen?

- Dansekonseptet – det folk seier, instruerer, meiner dei gjer, eller at ein burde gjera
- Kva hand opnar du døra med?
- Realiseringa – det som skjer når ein dansar i ein vanleg situasjon
- Rett og gale? – Godt eller dårleg?
- Mindre målestokkar for dans enn for handverk?

Kva lærer vi bort?

- Ei realisering?
- Konseptet som eit dansemiljø har felles?
- Konseptet består av vokabular og grammatikk
- Viktig å gi tradisjonen breidde og rikdom

Mål for kulturvern for dans

- Halda fast fortidig dans gjennom dokumentasjon og kroppsleg overlevering
- Kvar generasjon tolkar kunnskapen og set han inn i samtidsramme
- Kvar ny generasjon må få gjera nye tolkingar
- Gamle tolkingar fortel mest om si tid og blir utdatert

Prioritering av styrking

- Frivillige opplæringstiltak
- Utdanning av fagfolk frå botn til topp
- Sikring av realiseringsarenaer
- Styrking av lokal kompetanse
- Sterkare vekt på metodikkutvikling

Prinsipp og erfaringar

- Livsvarig kunnskap i aktiv bruk
- Arkivmateriale er viktig, men ....
- Utstillingar og demonstrasjonar, ja, men ...
- Immateriell kulturarv treng djup læring

Idear til tiltak

- Etablera kulturvern som eigen støttekategori i det spennet som i berre har profesjonell aktivitet og amatøraktivitet
- Etablera omfattande lister over IKA frå heile landet, slik at kommunar, fylke og skular ser kva dei har å ta vare på
- Sikra breitt lokalt engasjement

IKA treng same som annan kultur

- Levande grasrot, uformelt, gjerne frivillig
- Organisasjonane, svak økonomi
- Barnehage grunnskule og kulturskule
- Store manglar, treng særtiltak
- Vidaregåande – spesialisering – talentutvikling
- Kritiske manglar - finst særtiltak
- Lærarutdanning, høgskular og universitet
- Manglar utøvarutdanning